

REPUBLICA MOLDOVA
CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
JUDECĂTORIA DROCHIA
SEDIUL RÎȘCANI

or. Rîșcani, str. 31 August, 9
tel. 025625172, tel./fax. 025624917
e-mail: jrs@justice.md
web page: jrs.justice.md

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu, 28

Pentru informare:

Copia: Procuratura raionului Rîșcani

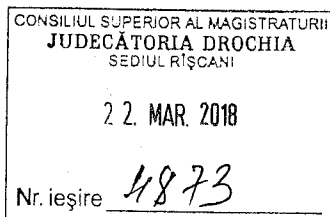
Copia: Avocatului Alexandru Pagu

Copia: Belinschi Maxim
mun. Chișinău, str. Ginta Latină 23 ap.41

Copia: Țurcan Veaceslav
mun. Chișinău, or. Codru
str. Costiujeni 3/12 A, ap.18

Copia: Cirun Angela
mun. Bălți, str. Șevcenco 89/53

Copia: Cirun Grigore
mun. Bălți, str. Șevcenco 89/53

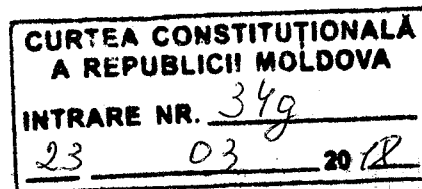

Judecătoria Drochia sediul Rîșcani, expediază în adresa Dvs cauza penală nr. 1-249/2017, (26-1-2711-02052017) de învinuire a lui Belinschi Maxim în baza art.352¹ Cod penal și Țurcan Veaceslav în baza art.352¹ Cod penal, în baza încheierii din 19.03.2018 emisă de Judecătoria Drochia sediul Rîșcani pentru a fi ridicată excepția de neconstituționalitate și a sesiza Curtea Constituțională cu privire la verificarea constituționalității prevederii art.352¹ din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (republicat în monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74), cu modificările ulterioare, la general, și în particular, în raport cu aplicarea acestei norme în activitatea profesională a avocaților prin prisma corespunderii sale cu articolele 23 alin.(2) și art.26 alin.(2) și (4) al Constituției Republicii Moldova.

Anexă : copia încheierii nr. 1-249/17 din 19.03.2018 – pe 1 filă
Sesizarea privind neconstituționalitate pe 37 file

Judecătorul Judecătoriei Drochia
Sediul Rîșcani

Mariana Sajin

ÎNCHEIERE
în numele Legii

19 martie 2018

orașul Rîșcani

Judecătoria Drochia sediul Rîșcani

Instanța de judecată
În componența
Președintelui ședinței,
Judecător
Grefier

Mariana Sajin
Inga Agachi

Cu participarea:
Procurorului
Avocatului

Sergiu Răilean
Alexandru Pagu

examinând în ședință publică cererea de ridicarea a excepției de neconstituționalitate, în cauza penală întru învinuirea lui Belinschi Maxim în baza art.352¹ Cod penal și Țurcan Veaceslav în baza art.352¹ Cod penal, -

c o n s t a t ă:

1. La data de 25 mai 2017 în adresa Judecătoriei Drochia sediul Rîșcani a parvenit spre examinare cauza penală de învinuire a lui Belinschi Maxim în baza art.352¹ Cod penal și Țurcan Veaceslav în baza art.352¹ Cod penal.

2. În cadrul ședinței de judecată preliminară din data de 19 martie 2018, inculpatul Belinschi Maxim și inculpatul Țurcan Veaceslav au înaintat demers de ridicare a excepției de neconstituționalitate pentru exercitarea controlului constituționalității prevederii art.352¹ din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (republicat în monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74), cu modificările ulterioare, la general, și în particular, în raport cu aplicarea acestei norme în activitatea profesională a avocaților prin prisma corespunderii sale cu articolele 23 alin.(2) și art.26 alin.(2) și (4) al Constituției Republicii Moldova.

3. Avocatul inculpaților, Alexandru Pagu în ședința de judecată a susținut demers de ridicare a excepției de neconstituționalitate pentru exercitarea controlului constituționalității prevederii art.352¹ din Codul penal al Republicii Moldova în raport cu aplicarea acestei norme în activitatea profesională a avocaților prin prisma corespunderii sale cu articolele 23 alin.(2) și art.26 alin.(2) și (4) al Constituției Republicii Moldova.

4. În ședința de judecată procurorul Sergiu Railean a susținut demersul.

5. Audiind părțile în raport cu materialele cauzei instanța de judecată consideră necesar de a ridica excepția de neconstituționalitate și de a remite Curții Constituționale sesizarea depusă de către inculpații Belinschi Maxim și Țurcan Veaceslav, reieșind din următoarele considerente.

6. Conform Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, pentru interpretarea art. 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu.

7. Înalta Curte a statuat că, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a art. 135 alin.(1) lit a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

8. Totodată, judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin.(1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

9. Având în vedere circumstanțele descrise, instanța de judecată, ținând cont de faptul, că obiectul sesizării intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, iar excepția de neconstituționalitate fiind ridicată de inculpații Țurcan Veaceslav și Belinschi Maxim, prevederile contestate urmează a fi aplicabile la soluționarea cauzei, și Curtea Constituțională nu s-a expus anterior, referitor la prevederile care se invocă a fi neconstituționale, instanța va prezenta Curții constituționale sesizarea înaintată.

10. La fel, ținând cont de prevederile art.7 Cod de procedură penală, instanța consideră necesar a suspenda procesul până la soluționarea sesizării depuse de inculpații Țurcan Veaceslav și Belinschi Maxim.

11. În conformitate cu art. 135 din Constituția Republicii Moldova, instanța de judecată.

D I S P U N E

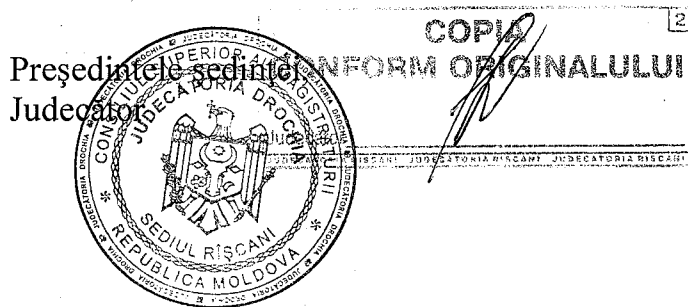
Se ridică excepția de neconstituționalitate depusă de către Țurcan Veaceslav și Belinschi Maxim, pentru exercitarea controlului constituționalității prevederii art.352¹ din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (republicat în monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74), cu modificările ulterioare, la general, și în particular, în raport cu aplicarea acestei norme în activitatea profesională a avocaților prin prisma corespunderii sale cu articolele 23 alin.(2) și art.26 alin.(2) și (4) la Constituției Republicii Moldova.

Se remite după competență Curții Constituționale sesizarea depusă de către Țurcan Veaceslav și Belinschi Maxim privind ridicarea excepției de

neconstituționalitate, în cauza penală întru învinuirea lui Belinschi Maxim în baza art.352¹ Cod penal și Țurcan Veaceslav în baza art.352¹ Cod penal.

Se suspendă examinarea cauzei penale nr. 1-249/2017, privind învinuirea lui Țurcan Veaceslav și Belinschi Maxim de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 352¹ Cod penal.

Încheierea este definitivă.

Mariana Sajin

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

PRIVIND EXCEȚIA DE
NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a)
și lit.g) din Constituție

Prezenta sesizare este un document juridic și poate afecta drepturile și obligațiile dumneavoastră.

I – AUTORUL SESIZĂRII

1. **Veaceslav Țurcan;**
2. **Maxim Belinschi;**
3. Funcția: Avocați;
4. Adresa: str. Sfatul Țării, 17, mun. Chișinău MD 2012
5. Tel./Fax: +(373 22) 920-700; GSM: +(373) 69-12- 60-12; Fax to email: 0-30-555- 135;
- E-mail : turcanmeister@gmail.com;
6. Numele și prenumele reprezentantului: -
7. Ocupația reprezentantului: -
8. Adresa reprezentantului:
9. Tel.:-
10. Fax:-
11.

II – OBIECTUL SESIZĂRII

12. Prezenta sesizare ridică excepția de neconstituționalitate a articolului 352¹, alin. (1) Cod penal al RM care în formularea sa actuală prevede: „(1) *Declarația necorespunzătoare adevărului, făcută unui organ competent în vederea producerii unor consecințe juridice, pentru sine sau pentru o terță persoană, atunci când, potrivit legii sau împrejurărilor, declarația servește pentru producerea acestor consecințe, se pedepsește cu amendă în mărime de pînă la 950 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 1 an cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani.*”

Temei al neconstituționalității îl constituie neclaritatea termenului „declarația” și a sintagmei „organ competent” întrebuițate în definirea semnelor componente de infracțiune prevăzute la articolul 352¹, alin. (1) Cod Penal

Excepția de neconstituționalitate este ridicată în raport cu articolul 23, alin. (2) a Constituției Republicii Moldova, care prevede: „Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.” și articolul 26, alin. (2) „Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea

drepturilor și libertăților sale” și articolul 26, alin. (4) „Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege”.

Astfel, în prezenta sesizare este arătat faptul că în formularea sa actuală, norma de la art. 352¹, alin. (1) Cod Penal nu definește termenul de „*declarație*” și sintagma „*organ competent*” contară criteriilor de calitate a legii penale. În consecință, această normă devine aplicabilă unui cerc nelimitat de subiecți și raporturi juridice, ceea ce permite interpretarea extensivă și aplicarea legii penale prin analogie, contrar Constituției și principiului legalității.

În continuare, norma de la art. 352¹, alin. (1) Cod Penal prin aplicabilitatea sa avocatului și activității procesuale a acestuia, inclusiv prin răspunderea penală pe care o instituie pentru eventuale „*declarații*” în interesul clientului său contravine articolului 26, alin. (2) și (4) al Constituției RM întrucât constituie o limitare a dreptului persoanei de a se apăra prin mijloace legitime și o imixtiune disproporționată în activitatea apărătorului.

III – CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

13. Cauza penală de învinuire a lui Veaceslav Țurcan și Maxim Belinschi, se examinează de către Judecătoria Drochia, sed. Rîșcani, judecător Sajin Mariana.

În această cauză penală, inculpaților, li se incriminează comiterea infracțiunii de fals în declarații, prevăzută de articolul 352/1, alin. (1) Cod penal al Republicii Moldova: „(1) *Declarația necorespunzătoare adevărului, făcută unui organ competent în vederea producerii unor consecințe juridice, pentru sine sau pentru o terță persoană, atunci cînd, potrivit legii sau împrejurărilor, declarația servește pentru producerea acestor consecințe (...)*”.

Elementele învinuirii constau în utilizarea de expresii și afirmații care în viziunea organului de urmărire penală, ce nu ar corespunde adevărului, expuse în plîngerile avocaților adresate organului de urmărire penală, judecătorului de instrucție și în explicațiile, pledoariile verbale ale avocatului expuse în ședințele de judecată din cadrul Judecătoriei Bălți și Judecătoria r-lui Rîșcani, ce au avut loc pe marginea examinării plîngerilor depuse în ordinea art. 313 Cod de procedură penală și în Curtea de Apel Bălți, ca instanță de recurs în baza art. 313 Cod de procedură penală.

IV. – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

14. Argumentele privind neconstituționalitatea art. 352/1, alin. (1) Cod Penal în raport cu articolul 23, alin. (2) și 26, alin. (2) și (4) al Constituției RM

Natura juridică a infracțiunii prevăzute de articolul 352/1 Cod penal

Articolul 352¹ Cod penal a fost introdus în legislația națională prin Legea pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 277-XVI din 18 decembrie 2008.¹

Legiuitorul a introdus art. 352/1 CP cu totul în alte scopuri decât a atrage avocații și părțile procesuale pe dosar la răspundere penală pentru expresiile și formulările din plîngerile depuse organului de urmărire penală, cererile și plîngerile adresate instanței de judecată or explicațiile/depozițiile date în ședințele de judecată.

Legiuitorul a introdus art. 352/1 CP ca urmare a necesității revizuirii răspunderii penale pentru încălcarea Legii nr. 1264-XII din 19 iulie 2012 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății demnitarilor de stat, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere și stabilirii răspunderii penale pentru încălcarea Legii RM cu privire la conflictul de interese.

Cu referire la primul caz, la momentul de față în art. 14 din Legea nr. 1264 – XII din 19 iulie 2012 este omisă răspunderea penală. Acesta prevedea că poartă răspundere disciplinară sau contravențională persoana care: a) nu a prezentat declarația în termenele stabilite, fără motive întemeiate; b) se eschivează de la prezentarea declarației; c) a indicat intenționat date incorecte în declarație; d) a încălcat modul de păstrare și de utilizare a informațiilor din declarație în procesul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu sau al exercitării controlului asupra acestor. Pentru săvîrșirea faptelor prevăzute de pct. b) – d) însă, Codul Penal în art. 330/1 prevede aplicarea răspunderii penale. Mai mult ca atît, la acest capitol există și contradicții între prevederile Legii și cele ale anexei. Conform anexei, declarantul, subsemnează că răspunde conform legislației, pentru inexactitatea sau caracterul incomplete al datelor ce se conțin în ea. Astfel, conform prevederilor art. 14 pentru faptele pentru care a subsemnat declarantul survine după caz fie răspunderea disciplinară, fie răspunderea contravențională. În fapt, însă pentru acestea urmează a fi aplicată răspunderea penală pentru faptele date. Drept urmare a modificării Codului Penal prin Legea nr. 277-XVI din 2008, legea penală a fost completată cu o nouă componentă de infracțiune, și anume art. 352/1 CP "Falsul în declarații". În acest context, dispare necesitatea menținerii concomitentă a prevederilor art. 330/1 alin. (1) și (2), deoarece acestea se regăsesc în normele art. 352/1 CP. Din aceste considerente se propune a exclude alin. (1) și (2) din art. 330/1 însă cu condiția completării sancțiunii art. 352/1 – privarea de dreptul de a exercita o anumită funcție pe o anumită perioadă. În cazul Legii cu privire la conflictul de interese de asemenea, urmează a fi aplicate prevederile art. 352/1 CP. (A se vedea Nota informativă a Ministerului Justiției sub conducerea ministrului Oleg Efrim la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative) – <http://www.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=afe5da4c-4796-4868-b0bf-53526d2b8806>

¹ Monitorul Oficial nr.41-44 art.120 din 24.02.2009

Necesitatea intervenției legislative în partea ce vizează răspunderea penală sau contravențională pentru încălcarea Legii privind declararea averii și intereselor personale a fost expusă în Raportul Transparency International – Moldova „Monitorizarea conflictelor de interese în autoritățile publice centrale”, Raportul „Analiza privind cadrul legislativ în materia controlului averilor în Republica Moldova”, elaborat pentru Reprezentanța Barourilor Americane/Inițiativa pentru Supremația Legii din Republica Moldova, Raportul „Cadrul normativ legal privind integritatea existent în Republica Moldova”, întocmit în cadrul Proiectului derulat de Ambasada SUA de la Chișinău, intitulat „Asistență la elaborarea legislației anticorupție”.

De asemenea, în cadrul celei de-a IX-a ediții a Conferinței Naționale Anticorupție a fost stabilit că, legislația în vigoare:

- nu conține sancțiuni descurajatoare pentru încălcarea regimului declarării veniturilor, proprietăților, a intereselor personale și al conflictelor de interese reduc impactul scontat al acestor mecanisme de prevenire a corupției și nu contribuie la responsabilizarea funcționarilor publici;
- nu delimitează clar competențele organelor responsabile de constatarea și sancționarea contravențiilor în domeniul încălcării regimului declarării averilor și intereselor, precum și organelor de urmărire penală pentru infracțiunile de fals în declarațiile de avere și interese personale.

Urmare a acestor constatări, proiectul propune operarea modificărilor la Codul penal, Codul de procedură penală și Codul contravențional.

În ce privește Codul penal, proiectul intervine cu modificări la art. 3521 „Falsul în declarații” - reglementarea defectuoasă a componentei de infracțiune „Falsul în declarații” prevăzută de art. 3521 din Codul penal al Republicii Moldova, nu permite aplicarea acestei componente în raport cu acțiunile subiecților declarării intereselor personale, veniturilor și proprietăților, urmare a faptului că este necesară survenirea unor consecințe juridice urmare a falsului în declarații. Or, includerea unor date eronate sau insuficiente în declarațiile cu privire la venituri și proprietate, precum și declarațiile de interese personale nu implică careva consecințe juridice pentru subiecții declarării. Astfel, se propune completarea acestui articol cu un alineat separat care se va referi de falsul în declarațiile de avere și interese personale (A se vedea nota informativă a Ministerului Justiției pentru modificarea și completarea unor acte legislative sub conducerea ministrului Vladimir Cebotari)

http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/proiecte_spre_examinare/2015/octombrie/NOTA_INFORMATIVA_Lege_modificarea_si_completarea_unor_acte_legislative.pdf

Concluzia e suficient de clară: Legiuitorul a introdus art. 352/1 CP pentru a trage la răspundere penală funcționarii de stat, judecătorii/procurorii pentru atragerea la răspundere penală pentru falsul în declarațiile de avere, falsul în declarațiile de intereselor personale, falsul în declarații cu privire la conflictul de interese. Legiuitorul nicidecum nu a introdus această normă pentru atragerea la răspundere penală a avocaților, pentru formularea unor expresii, termeni în plângeri și cereri scrise depuse în adresa organului de urmărire penală, instanță de judecată, explicații și pledoarii verbale date în ședințe de judecată!

Incriminarea prevăzută de lin. (1) art. 352¹ CP urmărește protejarea încrederii publice, fiind inclusă în capitolul XVII al Codului penal care prevede infracțiunile contra autorităților publice și a securității de stat. Din punct de vedere conceptual, această infracțiune face parte din categoria normelor penale care urmăresc protecția juridico-penală a declarațiilor producătoare de consecințe juridice (art. 185³, 309, 311, 312, 313, 314, 244, 244¹, 332 CP RM). Aceste din urmă norme penale poartă caracterul de *lex specialis* (având un obiect juridic mai specific) în raport cu prevederea articolului 352¹ Cod penal care are un caracter general, aplicându-se în cazul tuturor declarațiilor scrise/verbale făcute în fața organelor competente în vederea producerii unor consecințe juridice.

Termenul „*declarație*” fără a fi definit în particular de Codul penal urmează a fi interpretat în sensul său uzual, adaptat contextului, și anume ca relatare făcută în scris sau verbal de către o persoană, pe proprie răspundere, care produce consecințe juridice. Astfel, norma penală nu specifică și nu dă definiția termenului de declarație și lasă la discreția organului de urmărire penală/instanței aprecierea *in concreto, pe fiecare caz în parte*, a aplicabilității acestei norme unor situații specifice, în raport cu semnele componentei de infracțiune. Astfel, se creează practica vicioasă, potrivit căreia în sensul normei prevăzute de art. 352¹ CP, organul de urmărire penală are propria discreție de a persecuta un avocat incomod, calificându-i acțiunile conform acestei norme penale.

Sintagma „*organ competent*” utilizată în conținutul normei penale contestate este una care face referire în sensul său uzual la instituția care deține funcții speciale într-un domeniu anumit al vieții sociale. Această sintagmă nu permite distincția între *organele competente* din sfera publică sau privată, fiind de aplicabilitate generală.

În legislația României, infracțiunea de fals în declarații conform art. 326 Cod Penal este încadrată în modul următor:

„Declararea necorespunzătoare a adevărului, făcuta unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau unei unitati în care aceasta își desfășoară activitatea în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine sau pentru altul, atunci când, potrivit legii ori împrejurărilor, declarația făcută servește la producerea acelei consecințe, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amenda.”

Articolul 175 la care face trimitere norma de la articolul 326 prevede noțiunea de funcționar public :

„(1) Funcționar public, în sensul legii penale, este persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:

- a) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești;*
- b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură;*

c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia.
 (2) De asemenea, este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.”

În jurisprudența instanțelor de judecată a României, regăsim următoarea decizie relevantă:

„Din mijloacele de probă ce au fost administrate rezultă că, în ziua de 22.01.2013, inculpatul [...] a depus la poliția din comuna „23 August” o declarație în care a afirmat că persoane necunoscute îi furaseră în ziua precedentă autoutilitara care-i aparținea, lucru ireal, întrucât aceasta era chiar aceea cu care transportase bunurile furate de el și pe care o abandonase în ziua precedentă pentru a nu fi prins de lucrătorii de poliție care-l urmăreau.

Sub aspectul laturii obiective, infracțiunea de fals în declarații prevăzută de art. 326 din Codul penal presupune o declarație necorespunzătoare adevărului, făcută unei unități dintre cele prevăzute de art. 175 Cod penal.

Această declarație trebuie să îndeplinească, între altele, cerința de a fi aptă să servească, prin însuși faptul că a fost făcută, la producerea unei consecințe juridice. Sesizările organelor de urmărire penală nu fac parte dintre declarațiile ce au însușirea de a produce, potrivit legii, consecințe juridice în sensul art. 326 Cod penal.

În sens procesual, dreptul de a sesiza organele judiciare vizează posibilitatea persoanei de a se adresa organului jurisdicțional competent în vederea apărării unui drept încălcat, fără ca aceasta să implice în mod necesar și obținerea protecției juridice a acelui drept. Nu sunt generatoare de consecințe juridice și nu pot conduce la reținerea infracțiunii de fals în declarații susținerile neadevărate a denunțatorului, deoarece ele sunt supuse verificării ulterioare, obligatorii, de către organele jurisdicționale iar părțile au dreptul de a contesta cele reclamate și de a face proba contrarie.

Curtea reține, de asemenea, că nu prezintă relevanță sub aspectul laturii obiective a infracțiunii de fals în declarații, modul în care denunțatorul și-a exercitat dreptul de a se adresa autorităților competente, (cu bună-credință sau rea-credință) și nici dacă acesta a dobândit calitate în cadrul procesului penal, ceea ce este relevant fiind aceea ca scopul urmărit să nu poată fi realizat decât prin declarațiile nereale în fața autorităților în drept. Ori simplul denunț nereal nu a avut nicio relevanță și nu a produs consecințe juridice. [Curtea de Apel Constanța, Decizia penală nr. 611/2015]

Constatăm că practica judecătorească a României, în raport cu declarațiile date în fața organelor de drept, nu reține calificarea de fals în declarații întrucât consecințele juridice pe care dorește să le obțină persoana nu sunt automate, însă

sunt „*supuse verificării ulterioare, obligatorii, de către organele jurisdicționale iar părțile au dreptul de a contesta cele reclamate și de a face proba contrarie*”.

În Republica Moldova, norma penală este mult mai evazivă în raport cu noțiunea de „*declarație*” și sintagma „*organ competent*”, în același timp trebuie de avut în vedere că chiar în prezența unor norme identice în diferite state, securitatea raporturilor juridice poate varia în dependență de nivelul culturii juridice și capacității organului de jurisdicție de a circumscrie aplicarea normei penale unor situații limitate conform principiului „*ultima ratio*”, care presupune aplicarea legii penale ca opțiunea de ultim resort în protejarea unei valori sociale.

În privința raporturilor juridice care pot cădea sub incidența acestei norme penale urmează a fi distins cazul particular în care subiecți ai acestei infracțiuni pot deveni avocații, în cadrul exercitării rolului lor de apărători sau reprezentanți ai drepturilor și intereselor persoanelor în cadrul procesului civil, penal sau a altor acțiuni în fața organelor de stat. În virtutea acestui rol, avocații prezintă instituțiilor respective (instanței de judecată) o serie de acte (plângeri, cereri, sesizări, etc.) și se exprimă operând cu anumite elemente de fapt, vociferând poziția, informația și solicitările persoanelor apărute/reprezentate. Aceste elemente sunt prezentate de către avocat cu intenția de a produce consecințe juridice în interesul persoanei reprezentate, iar necorespunderea lor adevărului este în mod inevitabil o posibilitate, or, avocatul nu este în posesia adevărului în procesul penal sau civil, el fiind legat de poziția clientului său, circumstanțele și probele comunicate de către acesta. **În eventualitatea descrisă, se atestă suprapunerea normei penale privind falsul în declarații raportului juridic în care se manifestă avocatul.**

Principiile generale privind aplicarea articolului 23 din Constituția Republicii Moldova

Articolul 23, alin. (2) din Constituția RM pune în sarcina statului obligația de a face accesibile toate legile și actele normative. Prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, legislatorul național trebuie să asigure precizia, previzibilitatea legii și reglementarea specificativă.²

În raport cu normele penale, Curtea Europeană a menționat că persoana este în drept să cunoască în termeni foarte clari, ce acte și omisiuni sunt de natură să-i angajeze responsabilitatea penală.³ Aceeași abordare se distinge în jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova care consideră calitatea legii penale o condiție vitală pentru menținerea securității raporturilor juridice și ordonarea eficientă a relațiilor sociale.⁴

Interzicerea interpretării extensive a legii penale este un principiu constituțional care asigură aplicarea legii penale ca „*ultima ratio*” (ultim resort) în protejarea unei valori sociale. Spre exemplu, în Hotărârea Curții Constituționale nr. 21/2016 privind faptele ce constituie practicarea ilegală a activității de întreprinzător,

² Hotărârea Curții Constituționale nr. 12/2013 privind interzicerea simbolurilor naziste și a ideologiilor totalitare, par. 89.

³ Cauza Kokkinakis c. Greciei, 25 mai 1993.

⁴ Hotărârea Curții Constituționale nr. 21/2016 privind faptele ce constituie practicarea ilegală a activității de întreprinzător, par. 55.

instanța constituțională a considerat că interdicția unui comportament nu este suficientă pentru a declara respectivul comportament drept o infracțiune. Illicitul penal este cea mai gravă formă de încălcare a unor valori sociale, iar consecințele aplicării legii penale sunt dintre cele mai grave, astfel că stabilirea unor garanții împotriva arbitrariului prin reglementarea de către legiuitor a unor norme clare și predictibile este obligatorie.

Principiile generale privind aplicarea articolului 26 din Constituția Republicii Moldova

Articolul 26, alin. (3) al Constituției acordă cetățenilor dreptul la apărare, inclusiv prin intermediul unui apărător ales sau numit din oficiu. În consecință, părțile într-un proces au dreptul de a iniția personal acte procesuale și de a se apăra printr-o modalitate opțională în toate fazele procesului. Pentru a fi un drept efectiv, această normă constituțională este suplinită de garanția împotriva amestecului în activitatea persoanelor care exercită apărarea (alin. (4) al aceluiași articol al Constituției).

În viziunea Curții Europene a Drepturilor Omului „*liberitatea avocaților de a-și exercita profesia fără impedimente este esențială în orice societate democratică și o condiție prealabilă la aplicarea Convenției, în deosebi la aplicarea garanției unui proces echitabil și dreptul la libertate și siguranță*”⁵

La nivel universal, Principiile de bază privind rolul avocaților adoptate adoptate la Congresul VIII al Națiunilor Unite pentru Prevenirea Crimei și a Tratatului Delincvenților, Havana, Cuba - 27 august-7 septembrie 1990 statuează un set de obligații pentru state pentru a garanta exercitarea profesiei de avocat fără intimidare, hărțuire sau interferență⁶ De asemenea, în conformitate cu art. 16, lit. c) a aceluiași act internațional, avocații nu ar trebui să fie amenințați cu sancțiuni pentru acțiuni întreprinse în raport cu obligațiile lor profesionale: „*juristul are parte de imunitate civilă și penală în privința declarațiilor corespunzătoare, făcute cu bună credință, în formă scrisă în instanța de judecată sau declarațiilor verbale făcute în judecată sau în cadrul exercitării de către ei a obligațiilor profesionale în instanțe, tribunal sau alte organe juridice sau administrative*”.

Recomandarea nr. R (2000) 21 a Comitetului de Miniștri privind libertatea de exercitare a profesiei de avocat de asemenea indică: „*1. Trebuie luate toate măsurile necesare pentru a respecta, a proteja și a promova libertatea de a exercita profesia de avocat, fără discriminare și fără imixtiuni neîntemeiate din partea autorităților sau a publicului, în special având în vedere prevederile relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului. (...)*

⁵ CEDO, hotărârea Elçi și alții c. Turciei, 13 noiembrie 2003, § 669: “The Court would emphasize the central role of the legal profession in the administration of justice and the maintenance of the rule of law. The freedom of lawyers to practice their profession without undue hindrance is an essential component of a democratic society and a necessary prerequisite for the effective enforcement of the provisions of the Convention, in particular the guarantees of fair trial and the right to personal security”.

⁶ The Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990, disponibil la <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RoleOfLawyers.aspx>

Avocații nu trebuie să fie supuși sau amenințați cu orice sancțiuni sau să fie supuși unor presiuni atunci când acționează în conformitate cu standardele lor profesionale.”

Aplicarea principiilor menționate în cazul normei prevăzute de art 352/1 Cod Penal

Prevederea art. 352/1 Cod Penal, în formularea sa actuală nu definește termenul de „*declarație*”, iar sintagma „*organ competent*” este una vagă, ceea ce nu limitează raporturile juridice pasibile de răspundere penală unor criterii obiective. În cazul de persecutare și urmărire penală ilegală a avocaților Țurcan Veaceslav și Belinschi Maxim, organul de urmărire penală are discreția ilegală de a considera acțiunile avocaților incoezi, care își fac onest lucrul în ce privește reprezentarea persoanelor, drept faptă infracțională prevăzută de art. 352¹ CP.

În consecință, norma menționată, este neconstituțională deoarece:

- contravine articolului 23, alin. (2) al Constituției RM întrucât nu corespunde criteriilor de calitate a legii penale, și nu asigură protecția persoanei împotriva arbitariului și
- contravine articolului 26, alin. (2) și (4) al Constituției RM întrucât constituie o limitare a dreptului persoanei de a se apăra prin mijloace legitime și o imixtiune disproporționată în activitatea apărătorului.

Infracțiunea de fals în declarații conține elemente de imprevizibilitate ce nu au fost excluse de legiuitor, ceea ce permite interpretarea extensivă și aplicarea legii penale prin analogie contrar Constituției și principiului legalității în dreptul penal care este prevăzut de articolul 3 al Codului penal: „(1) *Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni nici supus unei pedepse penale, decât în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu legea penală. (2) Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sînt interzise.”.*

Prin urmare, se dezvoltă o practică judiciară vicioasă de aplicare a textului legii penale, fără o cunoaștere de către subiecții de drept a sistemului de semne care configurează conținutul normativ al infracțiunii. În consecință, se admite o încadrare juridică deviată în mare parte, de la conținutul temeiului juridic al răspunderii penale pentru această infracțiune, prin ce se afectează dreptul la apărare a persoanelor garantat de art. 26 din Constituția RM.⁷

Prin urmare aplicarea practică, vicioasă a acestei norme penale pe cauza penală intentată avocaților Țurcan Veaceslav și Belinschi Maxim reprezintă o formă de intimidare a avocaților, afectîndu-se grav dreptul la apărare a persoanelor reprezentate. Toți avocații exercitînd obligațiile lor profesionale și vociferînd poziția, solicitările persoanelor apărute/reprezentate, în plîngerii, cereri și pledorii verbale, se află sub riscul răspunderii penale conform art. 352 prim CP RM. Iar acesta inevitabil duce la violarea dreptului la apărare.

⁷ Berliba, T. Osoianu, Amicus Curiae, Încadrarea juridică a unor fapte în limitele conținutului normativ al infracțiunii prevăzute de art. 352/1 Cod Penal al RM, cauza penală pornită împotriva avocaților din Republica Moldova - Țurcan și Belinschi (se anexează).

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

15.

- Admiterea prezentei excepții de neconstituționalitate;

- A declara neconstituțional articolul 352¹ alin. (1) Cod Penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 în raport cu articolele 23, alin. (2) și 26, alin. (2) și (4) ale Constituției Republicii Moldova.

VI. DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

16.

VII. LISTA DOCUMENTELOR

17.

- a) Scrisoarea CCBE din 12 ianuarie 2017 privind dosarele deschise pe numele avocaților Belinschi M., Țurcan V.;
- b) Berliba, T. Osoianu, Amicus Curiae, *Încadrarea juridică a unor fapte în limitele conținutului normativ al infracțiunii prevăzute de art. 352/1 Cod Penal al RM*, cauza penală pornită împotriva avocaților din Republica Moldova - Țurcan și Belinschi.
- c) Copiile a Două note informative al Ministerului Justiției RM la proiectele de Legi pentru modificarea și completarea unor acte legislative care se referă la introducerea art. 352¹ CP.

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

18. Declarăm pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte

Locul

Chișinău

Data

19.03.2018

Semnătura autorilor sesizării

Avocatul V. Țurcan
Avocatul Belinschi

